

RUOKAVIRASTO

DOVDDA IEŽAT OVDDASVÁSTÁDUSA LUOSAS

Cakka *Gyrodactylus salaris* –luossaluhtehasa leavvama

DAVVI-SÁMI ČÁZÁDATVIIDODAGAT LEAT LUOMUS *GYRODACTYLUS SALARIS* -LUOSSALUHTEHASAS

Gyrodactylus salaris –luossaluhtehas dagaha eatnat jámolašvuoda luosa johkaveajehiin ja lea unnidan garrasit luossaguollenáiid Norggas ja Ruoššas. Davvi-Sámi čázádatviidodagat leat suddjejuvvon dán luhtehasas ealliiddávdalága vuodul. Suddjejuvvon viidodahkii gullet Deanu, Njávdáma, Báhcaveaji, Duollán- ja Uvdojoga čázádatviidodagat. Guliid ja meadđemiid buktin guvlui lea gildojuvvon eará go nuppis virggálaččat luomusin gehččojuvvon guovllus. Ealli guliid ja desinfiserekeattes meadđema sirdin eará sajis Suomas Davvi-Sápmái lea evttoheamit gildojuvvon. Ealli guliid ii maid oaččo sirdit Davvi-Sámi čázádagaid gaskkas.

Luhtehas leavvá čázi ja guliid bokte. *G. Salaris* sáhttá eallit mánggaid beivviid almmá isitguoli, ja sáhttá ná leavvat dušše čázi, lavttas gaskaomiid dahje -biergasiid mielede.

GUOLÁSTEADDJI

Eará čázádatviidodagain Davvi-Sámi

čázádatviidodagaide

buktojuvvon guolástanreaidut ja -dárbašat, dego rullat, stákkut, vuokkat, hoavat, fierpmit, stevvelat, gállinbuvssat, čollenneavvut galget leat ollásit goikaduvvon dahje desinfiserejuvvon, ovdalگو dat váldojuvvojit atnui. *G. Deanu* čázádatguovllus oažžu guollebivddus geavahit dušše Deanu čázádahkii registrerejuvvon fatnasa, iige dáid fatnasiid oaččo geavahit eará čázádagain.

Eará čázádatviidodagain buktojuvvon guliid čollen luonddučáziin dahje guoli čollenbázahusaid luoitin Davvi-Sámi čázádahkii lea gildojuvvon.

Seakteguliid geavaheapmi lea gildojuvvon Davvi-Sámi čázádatviidodagain oakodettiin ja bilkedettiin stággobivddus. Seakteguliid ii oaččo buktit eará čázádatviidodagain Davvi-Sámi čázádagaide iige daid oaččo sirdit dáid čázádagaid gaskkas.

KARAVÁNAR

Ale gurpe iežat ássanbiilla dahje -vovvna dálloalločáziid čázádagaide,

muhto divtte iežat njoarran čázi njammasit eatnamii doarvá guhkkín gáttis.

GIRDI

Ale bumpe iežat girdi pontonačázi Jiekñamerrii luoiti čázádagaide. Geavat

lihtiid ja divtte iežat njoarran čázi njammasit eatnamii doarvá guhkkín gáttis.

MEALLU

Fuolat das, ahte du kanohtta dahje gummefanas lea ollásit goikkis dahje

desinfiserejuvvon, ovdalگو joatkát mealluma čuovvovaš čázádagas.

VÁNDARDEADDJI

Ale njoara eará sajes boktojuvvon čázi njuolga čáhcái, muhto divtte čázi

njammasit eatnamii doarvá guhkkín gáttis.

BUOKČI

Fuolat das, ahte du buokčanbiergasat leat čađa goikásat ovdalگو buokčalat

čuovvovaš čázádahkii. Desinfisere dahje goikat balanserenliivva maidái siskkobealde.

FANASJOHTTI

Fatnasiid galgá desinfiseret go boahť Davvi-Sámi čázádagaid guvlui, jus dat eai

leat áibbas goiká. Fuolat maidái, ahte fatnasa bodnečáhci ii beasa Davvi-Sámi čázádahkii. Fuomáš, ahte Deanu guollebivddus oažžu geavahit dušše Deanu čázádahkii registrerejuvvon fatnasa.

RÁVVAGAT BIERGASIID JA RUSTTEGIID GIEĐAHALLAMII

G. Salaris jápmá goikkadettiin. Jándor +20 °C lieggasis, goike diliin, lea doarvái guhkes áigi goddit luhtehasa. Galbma ja lakta sajis goikan sáhttá bistit guhkit.

Luhtehas ii gierdda alla liekkasvuodaid, muhto jápmá diimmus +60 °C sávnjns dahje 10 sekunddas +50 °C čázis.

Maiddá jándor -18 °C galmihanskábes goddá *G. Salarisa*.

JOS IT LEAT ÁIBBAS SIHKKAR IEŽAT BIERGASIID DAHJE RUSTTEGIID GOIKKISVUOĐAS, DE ANE ÁVKIN DESINFISERENSTAŠUVNNAID!

Luhtehasaid sáhttá jávkadit maiddá desinfiseremiin. Desinfiserenbálvalusat leat fállun buot Deanu Suoma beale guolástanlohpebáikkiid olis. Lappi EBI-guovddáža bajásdoallan fatnasiid ja guolástanbiergasiid desinfiserenstašuvdna lea Anára guollehámmenis (rabas geassit) Eará desinfiserenbálvalusat leat EBI-guovddáža internetsiidduin.

Guolástanbiergasat galget desinfiserejuvvot dahje goikaduvvot ođđasit sirdásettiin Norgga beallái, vaikko sirdáseapmi dáhpáhuvá seamma joga sierra oassái.

GYRODACTYLUS SALARIS

lea sullii 0,5 mm:a guhkkosaš luhtehas, mii eallá luosa čuomas ja vevssiin ja man ii sáhte fuomášit báljes čalmmiiguin. *G. salaris* bastá eallit ja lassánit maiddá girjeluosa alde, ja eallá oanehaččat maiddá eará guliid alde. Luhtehas riegádahttá ealli čivggaid ja dat lassána oiddolaš diliin hui jođánit.

Luhtehas dihtto ee. Ruošša beale Duollán čázadagas, Duortnosjogas ja eará Nuortamerrii luoitán čázadagain. Luhtehasa fievruseapmi Norgii 1970-logus lea dagahan jámuid luossaveajehiin 50 jogas ja sállasat leat sakka unnon. Seammá lea gávnnavuvvon maiddá Ruošša bealde ee. Kieretti jogas. Atlántii dahje Jiekŋamerrii luoitá jogaid luossamáddodagain eai leat lunddolaš vuostálastinnávccat *G. salaris* -luhtehasa badjelmeare laskama vuostá. Danin lea earenoamáš dehálaš caggat luhtehasa lávdama Davvi-Sámi viidodahkii.

G. salaris darvána rohkiidsguin guoli vevssiide ja čupmii. Máđu lihcadeaddji oassi ohcá iežas darvánansajis birrasiin seallaid ja njuovu biebmunis. Luhtehasat sáhttet maiddai johtalit guoli alde dego mihttármáđut. Darváneapmi ja biepmu borran headuštít guoli čuoma ja suovddi dábálaš doaimma. Láivves njoammun ii jur leat guoli árrun, muhto vuoimmálaš njoammumis mekanihkalaš reakšuvdna lasiha njuovu vuohčuma, ja billahuvvan čuopma lea bahá vuolšut ja dasa sáhttet njoammut guopparávdad. Olbmuide dahje omiide luhtehas ii njoamo.

Roahkit leat luhtehasa mannegeažis. Luhtehasa siste oidnojeaddji roahkit gullet čuovvovaš bulvii. Dátge luhtehas guoddá čuovvovaš njingelasa, man roahkit leat juo oalle bures ahtanuššan. Lassáneami sáhttáge buohtastahttit ruošša matuškadohkkái.
Kuva: Jussi Kuusela

Kuvat: Panu Orell, Perttu Koski, Jussi Kuusela | Pohjakartta © Karttakeskus Oy, Helsinki | Valuma-alueet © SYKE

Lassidiedut:

- Guolásteapmi Deanus, desinfisere: www.ely-keskus.fi
Lappi EJB-guovddáža guolledoalloovttadat, t. 0295 037 000
Tenoinfo-publikašuvdna, mii divvojuvvo áigedássái jahkásaččat, lea oažžumis
interneahtas
- *G. salaris* -luhtehas ja dan vuostálastin: www.ruokavirasto.fi

Ruokavirasto
PL 200, 00027 RUOKAVIRASTO
Vaihe 029 530 0400
ruokavirasto.fi